

1891-1892

D

9/1/92

50

A MAGYAR KIR.
ORSZÁGOS MINTARAJZISKOLÁNAK
ÉS
RAJZTANÁRKÉPZŐNEK
ÉRTESITŐJE

AZ 1891/92. TANÉVRŐL.

AZ INTÉZET CZÉLJA, SZERVEZETE ÉS TANTERVÉNEK,
VALAMINT
A RAJZTANÁRVIZSGÁLATI SZABÁLYZAT KIVONATÁVAL

KÖZLI

KELETI GUSZTÁV

IGAZGATÓ.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

1892.

TARTALOM.

	Lapszám
Greguss János	5
Az intézet célja és feladatai	9
Tanterv :	
I. Alakrajz és festés	9
II. Ékítményes rajz és festés	10
III. Építészet	11
IV. Szobrászat	12
V. Geometriai tanszak	13
VI. Festészeti bonczalaktan	17
VII. Műtörténelem	17
VIII. Nevelés- és oktatástan	17
IX. Rézkarcz	19
Kivonat az intézet alapszabályaiból és külön határozataiból	20
Az intézet tan- és segéd személyzete	24
Az intézet taneszközei	26
Új szabályzat a rajz tanításra képesítő vizsgálatokról	28
Az intézet rendes növendékeinek egyéves önkéntesi kedvezménye	40
Az év történetéből	42
Növendékek névsora az 1891/92. tanévben	45
Statisztikai adatok	50
Tudnivalók a jövő tanévre	53

GREGUSS JÁNOS.

(1837—1892.)

A folyó év (május hava utolsó napján hunyta le szemét örök álmra a férfiú, kinek nevét soraink fölé irtuk.

(Családneve régóta országos híré, ő maga kevésbé. Zajos sikerekben nem volt része, a nyilvánosság különösebb figyelmét magára felhívni pedig jelleme alapvonásával ellenkezett s ezt nem tette volna akkor sem, ha erre több alkalma lett volna, mint a mennyi tényleg volt.)

A magyar festők régibb gárdájának volt egyik kiváló tagja, jóval eredetibb, izmosabb tehetséggel, mint a mennyivel nálánál sokkal kisebbek sűrűn emlegetett nevet szereztek. (A gondviselés azonban úgy határozott, hogy ő a művészet piaczi lármájától távol maradjon, oly téren, melyre az embert a latin közmondás szerint az isten haragja vezeti.) Abban a korban, melyben a művész, a kezdet nehézségein túl esve, nagyobb szabású koncepcziókra tér s duzzadt vitorlakkal halad a siker csábító kikötője felé, — ő, lemondva az alkotó művész nélkülözhetetlen eleméről, a teljes

szabadságról, ^{tanító} tanító lett, a művészet tanítója. (De a ki látta, mennyi kedve telt neki e foglalkozásban, mily odaadással csüggött pályáján, mekkora buzgalommal és ügyszeretettel élt nemes kötelességeinek : az bizonyára meg van győződve róla, hogy a «quem dii odere» elkeseredett panasza soha az ő ajkáról fel nem hangzott.)

Érezte talán, hogy ha nem hirdetik is dicsőségét nagy vásznak vagy falterületek, azért nem veszett el ~~a szép~~ tehetség, melylyel az ég megáldotta, hanem tovább él a tanítványok seregében, kiknek iskolájára erős egyéniségének bélyegét reányomta. S valóban nem tudjuk, az a veszteség nagyobb-e, hogy nem láthattuk e kitünő művész képességeit nagy alkotásokban fölragyogni, — vagy az a haszon, hogy ez a jelentékeny, igazi magyaros zamatú művészi egyéniség volt az ifjabb nemzedék oktatója, husz éven át hintve el magvait a nemzeti irányú művészetnek, melynek csiráit már láttuk, s közeli felvirágzása hitünk és reményünk. A kinek e nagy cél megvalósításának alapvető munkájában annyi része volt, mint Greguss Jánosnak, az nem élt hiába, (ha a szó modern értelmében «hires» művészsze nem lehetett is. Greguss birt azokkal a belső tulajdonságokkal, melyek ennek megismeréséhez szükségesek, ezért azzal a tudattal nézhetett elébe a halálnak, hogy az égből osztályrészeül jutott talentumot a hazai művészet javára áldásosan gyümölcsöztette.)

Másfélévi kínos betegség előzte meg elhunytát, (mely mélyen megsomorította mindazokat, kik magas látkörű szellemét s kötelességű, önfeláldozó ügybuzgalmát közelebbről megismerve becsülték.)

3/ Irodalmunk két kiváló jelesének, (az előtte elhunyt Greguss Ágostonnak és Gyulának volt testvéröccscse, az eperjesi kollegiumon, utóbb a pozsonyi jogakadémián annak idején nagyhirű bölcsészeti tanárnak, néhai Greguss Mihálynak, harmadszülött fia. Született Pozsonyban 1837-ben. Tanuló éveiben a műszaki pályára készült. Több éven át látogatta a budapesti, majd a bécsi polytechnikumot, míg az 50-es években megismerkedvén Keleti Gusztávval, az orsz. mintarajziskola mostani igazgatójával (kivel utóbb sógorsági

viszonyba is jutott), (hévvel fordult) a képzőművészeti tanulmányok felé, ^{dul} a mely pályán azután igazi hivatással haladott tovább. Ő volt egyike azon első három fiatal művésznövendéknek, kiket báró Eötvös József, közoktatásügyi minisztersége idején, fölismerve a közizlés szakszerű és rendszeres fejlesztésének szükségét, másodizbeni miniszterségének mindjárt kezdetén állami segély mellett külföldre küldött, hogy több évi komoly szaktanulmányaik végeztével az ország előkelőbb tanintézeteiben mint a helyes irányú és európai színvonalon álló rajztanítás apostolai működjenek. Greguss János két éven át a nürnbergi szakiskolában, egy további éven át a müncheni művészeti akadémián képezte tovább tehetségét, s az orsz. mintarajziskola megnyitásával 1870-ben, ősszel, ezen első szakiskolához neveztetett ki segédtanárul, hol Székely Bertalan oldala mellett, utóbb rendes tanár minőségében, úgy a férfi, mint a női osztályban közel husz éven át az alakrajzolást tanította a legszébb eredménnyel. (Kötelességérzete és buzgósága, melyet e tanári hivatalában kifejtett, saját művészegyéni termelő képességének rovására, s az évek folyamán teljes hátraszorításával érvényesült. S ezt hazai művészetünk érdekében kétségkívül sajnálnunk kell, mert) Igen fejlett intelligenciája finom művészi érzéssel és a legtisztább ~~fa~~ magyar felfogással és érzülettel párosulván, tözsgyökeres magyar szellemtől átlengett élet- és állatképei, igen érdekes, igen eredeti és igen nemes művész egyéniség bélyegével bírtak. Amint ezt a «Vasárnapi Ujság» számos évfolyamában és az «Osztrák Magyar Monarchia írásban és képben» című közkezen forgó műben megjelent számos illusztrációi is tanusítják. Kár, hogy bő képzelettől inspirált s igen szorgos természeti tanulmányokon alapuló festészeti conceptióinak csak legkisebb részét tudta a vázlagszerű megjelenésen tulesve bevégzett képekké alakítani. Magasra fejlett ítélőképessége, élesen látó szeme, melynek mint szaktanár oly jó hasznát vette, ~~ánokul~~ ellene fordult s oly kiméletlen önkritikává fejlődött, mely a művészeti termelés eredeti s oly szükséges naivitását fölemészte saját alkotó képességének rugóit támadta meg. Töprengéssé vált benne, a mi tanítványainak

javára, hasznára szolgált, a kik az ő nemesen egyszerű, férfias és mégis oly jó indulatu vezetésének, utmutatásainak emlékét hiven megőrzik lelkükben.

Tanártársaival szemben a jó kartársnak mintaképe volt. Minden szavában és tettében megbízható és kifogástalan. Minden emberi érintkezésben méltányos és gyöngédlelkű, hazafiségében és kötelessége teljesítésében ^{erős} ~~vas~~ természetű. (Egy verőfényes délután temettük el, elhunyt bátyja fáktól övezett budai nyaralójából, a hol télen-nyáron egyedül lakott, özvegy Greguss Ágostnéval, fenkölt lelkű sógornőjével együtt, kinek hiven ápoló keze alatt bölcs megadással belenyugodva sorsába, panasz nélkül csöndesen kiszenvedett.) Utolsó utján az országos mintarajziskola tanártestülete és tanuló ifjusága teljes számban kísérte a temetőbe, hol a nyitott sír mellett az ifjuság nevében egyik lelkes és hálás tanítványa, báró Nyáry Albert mondott megható bucsúbeszédet.

Megérdemli, hogy sírja fölött a nemzet áldása lebegjen, mert hiven élt a haza javának.

MAGYAR KIRÁLYI ORSZÁGOS MINTARAJZISKOLA ÉS RAJZTANÁRKÉPZŐ

Budapesten, VI., Andrássy-út 71. sz.

AZ INTÉZET CZÉLJA ÉS FELADATA.

A magyar királyi országos mintarajziskolának és rajztanárképzőnek feladata a jelenkor igényeinek és az ország szükségeinek megfelelő rajztanárok szakszerű kiképzése, valamint tehetséges ifjaknak, kik a képzőművészetek valamely ágára, különösen pedig a festészetre vagy szobrászatra szánják magukat, a hivatásukra szükséges ismeretek alapos megszerzésére alkalmat nyújtani.

Ezen céljainál fogva az intézet oktatást nyújt a képzőművészeteknek, alábbi tantervébe foglalt ágaiban, gyakorlati utmutatás és elméleti tanfolyamok segélyével.

TANTERV.

A M. KIR. ORSZ. MINTARAJZISKOLA ÉS RAJZTANÁRKÉPZŐ KERETÉBE
FOGLALVÁK A KÖVETKEZŐ TANTÁRGYAK ÉS GYAKORLATOK

I. ALAK-RAJZ ÉS FESTÉS. (Figurális.)

I. OSZTÁLY.

Válogatott lapminták másolása. Domború főszminták rajzolása.
Hetenkint 10 órában.

II. OSZTÁLY.

Domború föszminták (fők) festése. Élő fejmintákról való rajzolás. Télen 10, nyáron 15 heti órában.

III. OSZTÁLY.

Antik szoborminták és egész alakú élő mintákról való rajzolás (akt). E tanulmányok kiegészítéseül szolgálnak a bonczalaktani előadások és a gyors vázolás gyakorlása.

IV. OSZTÁLY.

Az élő fejminta festése. Elemi compositio-gyakorlatok stb. Télen heti 10, nyáron 15 órában. Ezen tanulmányokhoz csatlanak:

V. OSZTÁLY.

A *gyakorló festészeti szakosztály*, melyben csupán művésznövendékek számára és külön tanár vezetése mellett az alakrajz és festészet nagyobb terjedelemben, hetenkint 30—35 óráig taníttatik.

II. ÉKÍTMENYES RAJZ ÉS FESTÉS. (Ornamentika.)

I. OSZTÁLY.

Mintaszerű sík és domború ékítmények rajzolása, különös tekintettel a formaérvék és a kézbéli ügyesség fejlesztésére.

A különböző rajzszerék kezelésében, valamint a külön előadási módokban való gyakorlatok. Hetenkint 10 óra.

II. OSZTÁLY.

a) *Elmélet.* A diszítő elemek fejtegetése. Az ékítmény elmélete és összehasonlító alaktan.

b) *Gyakorlat.* Folytatása a rajzgyakorlatoknak domború mintákról, különös tekintettel a gyorsabban kezelhető, egyszerűbb előadási módokra. Vázolgas. Hetenkint 10 óra.

III. OSZTÁLY.

a) *Elmélet.* Előadásszerű tárgyalással: a stil. Elmélkedések a művészeti formák fejlődéséről a különböző nemzeteknél különböző korszakokban. Tektonika. Keramika. Szövés-fonás művészete.

b) *Gyakorlat.* Az intézet fősztvénny-, fénykép-, metszet- és könyvtárában őrzött művek ékítményes motívumainak tanulmányozása és vázolgas. Az országos iparmuzeumbeli eredeti műtárgyak felvétele. Egyszerűbb ékítményes részletekre és ilyenek összetételére terjedő compositio-gyakorlatok. Hetenkint 8 óra.

IV. OSZTÁLY.

a) *Elmélet.* Folytatólagos stiltani előadások.

b) *Gyakorlat.* Diszitményes feladatok kidolgozása. Önálló tervezgetés az iparművészet különböző ágai s a dekoratív építészet köréből, u. m. szövetek, butorok, sgraffitó, keramikai művek, fémöntvények és egyéb műtárgyak. Hetenkint 10 óra.

III. ÉPÍTÉSNET.

Az építészeti rajz- és stiltanulmányok, heti 8 órában, csak a III. osztályban kezdődnek. Szükséges előzményeket képezi a megelőző két osztályban szerzendő geometriai ismeret és rajzbeli gyakorlottság.

III. OSZTÁLY.

Műszaki rajzgyakorlatok, előkészítésül a műépítészeti alaktanra. Árnyékszerkesztés, intenzitási gyakorlatok.

a) Elmélet. A műépítészeti stilek fejlődésének ismertetése; azok elemzése és összehasonlítása.

b) Gyakorlat. Részletes tanulmányok rajzolása, különösen az ókori remek építészet köréből válogatott minták nyomán.

IV. OSZTÁLY.

a) Elmélet. A műépítészeti stilek folytonos ismertetése. Közép- és újabbkori építészet.

b) Gyakorlat. Tanulmányok rajzolása a középkori (román, góth) és újabbkori (renaissance, barok) építészet köréből vett jeles példák nyomán.

IV. SZOBRÁSZAT.

I. OSZTÁLY.

Mintázási gyakorlatok, különösen domború ékítményes minták, valamint az emberi test egyes részeit ábrázoló főszminták nyomán, ezek nagyságának megfelelő mérvekben. Hetenkint 6 óra.

II. OSZTÁLY.

Ékítményes mintázási gyakorlatok lapminták után és domborművű mintázási gyakorlatok teljes idomú főszminták nyomán, adott mérvék szerint. Hetenkint 6 óra.

III. OSZTÁLY.

Ékítményes mintázatok összetettebb rajzok szerint.

Mintázás antik vagy élő fejmintáról féldomború és teljes idomú végrehajtással.

Antik szoborművekről vagy természet után való mintázása az egész emberi alaknak, kisebbített mérvben. Bonczalaktani mintázatok. Hetenkint 4 óra.

IV. OSZTÁLY.

Adott stilben tervezett ékítmények domború kivitele; az élő alaknak természet után való mintázása féldomború és teljes alakú végrehajtással. A fösöntés és agyagégetés körüli eljárás. Hetenkint 4 óra, csupán oly növendékek számára, kik a plasztikában alaposabb készültséget kívánnak szerezni.*

V. GEOMETRIA.

1. *Elemi geometria.*

Bevezetés.

I. PLANIMETRIA.

Heti 4 óra előadás és 2 óra rajzolás az I. osztály számára.

1. A *térelemek* (pont, egyenes) helyzeti vonatkozásai és az idomok képzése általában.
2. Az *alapidomok* (véges egyenes, kör, szög, öv) helyzeti és metrikus vonatkozásai.
3. A *főidomok*, és pedig:
 - α) az *egyenes vonalúak* (pont- és sugársor, tört egyenes, három-, négy- és sokszög) alkotó részei, projectivitása (congruentia, affinitás és axialis symmetria, hasonlóság és centrikus symmetria, collineatio és involutió), transversálisai és területe.
 - β) a *görbe és vegyes vonalúak*, és pedig:
 - a) A *kör*; vonatkozások a térelemek- és az előbb tárgyalt idomokra (projectivikus, potenciális, polárikus és harmonikus tulajdonságok), kerület és terület.

* A rajztanárjelöltek a mintázást csak két évig gyakorolják.

b) A kupszeletek elemei.

c) A cycloisok, evolvensok és az alkalmazott csigavonalak leírása.

Constructiv föladatok az egész tárgykörből.

II. STEREOMETRIA.

A stereometria az orthogonális ábrázolás előadásával van egyesítve és esetről-esetre tárgyalatik.

2. *Ábrázoló geometria.*

A) STEREOMETRIA ÉS ORTHOGONÁLIS ÁBRÁZOLÁS.

Heti 4 és 2 óra előadás és 2 óra rajzolás a II. és III. osztály számára.

I. STEREOMETRIA.

1. *A térelemek* (pont, egyenes, sík) helyzeti vonatkozásai és az idomok képzése általában.
 2. *Az alapidomok* (kitérő [torz] egyenespár, pont és sík, egyenes és sík, lapszög, réteg, testszög) helyzeti és metrikus vonatkozásai.
 3. *A főidomok*, és pedig:
 - α) *a síklapúak* (szögletes testek) [hasáb, gúla és általános polyeder] alkotó részei, transversális síkjai, congruentiája és axiális symmetriája, hasonlósága és centrikus symmetriája, felülete és köbtartalma.
 - β) *a görbe és vegyeslapúak* (gömbölyű testek) [henger, kúp, gömb] alkotórészei; transversális síkjai, stb. — mint előbb.
- Constructiv feladatok az egész tárgykörből.

II. ORTHOGONÁLIS ÁBRÁZOLÁS.

1. Bevezetés.
2. A térelemek ábrázolása két és több képsíkon.
3. A térelemek relativ vonatkozása, különösen metszések, távolságok és szögek.
4. A sík idomok ábrázolása.
5. A testek (hasáb, gúla, henger, kúp, forgástestek) ábrázolása; relativ vonatkozásaik a térelemekre és egymásra.
6. Megvilágítási viszonyok, u. m. vetett, saját árnyék és a megvilágítás intenzitása.
7. Idomok helyzettranszformációi; képsíktranszformációk.
8. Az orthogonális és klinogonális axonometria elemei.
9. Constructiv feladatok az egész tárgykörből.

Jegyzet. A 6. és 7. pontban foglaltak alkalmilag tárgyalatnak.

B) CENTRÁLIS ÁBRÁZOLÁS (PERSPECTIVA, LÁTSZATTAN.)

Heti 2 óra előadás és 2—8 óra rajzolás, a III. és IV. osztály számára.

Bevezetésül: látszati képek szerkesztése az orthogonális ábrázolási mód alapján.

I. ELMÉLETI RÉSZ.

1. A térelemek (pont, egyenes és sík) *centrális ábrázolása és helyzeti megállapítása* egy síkon.
2. A térelemek *helyzeti vonatkozásai*: metsző egyenesek, két sík metszése. Vegyes helyzeti feladatok.
3. A térelemek *méretes vonatkozásai*: szöghajlásuk a képsík iránt, síkban fekvő elemek forgatása, valódi nagyságok megállapítása, egyenesek osztása, adott osztás átvitele osztó egyenesek által, az osztási kör; az egyenesnek és a síknak szög szerinti vonatkozása. Síkok hajlási szögei, síkok elhelyezése adatok szerint.

4. Segédműveletek korlátolt képsíkon: összevonási középpont alkalmazása, összevont segédkép, egyenlőközű egyenesek képeinek szerkesztése enyészőpont használása nélkül.
5. Különböző mértékegységek és lépték rendszerek alkalmazása, hálók.
6. Az elnyúlások és visszás helyzetek határai.
7. A kör és más sík görbék centrális ábrázolása.

II. GYAKORLATI RÉSZ.

Heti 2—8 óra rajzolás leginkább a IV. osztály számára.

1. Ékített síkok centrális ábrázolása.
2. Síkok által határolt testek, forgási testek, testcsoportok ábrázolása.
3. Az építészet köréből vett tárgyak.
4. Árnyékszerkesztés természetes és mesterséges világítás feltétele mellett.
5. Tükörképek a tükör síkjának különböző állásai mellett.
6. Adott látszati képek kifejtése (visszafejtése) és hibáinak javítása.
7. Látszati képek tervezete.

3. Geometriai módszertan.

Heti 2 óra előadás a IV. osztály számára.

1. A rajzoló geometria tananyagának módszeres kezelése a középiskola 4. alsó osztályában és a polgári iskolában, különös tekintettel az előadási képesség fejlesztésére.
2. Próbaelőadások.
3. A geodäsia és a situatio-rajzolás elemei egybekötve gyakorlati mérésekkel a mezőn.
4. A legszokásosabb geographiai fokhálózatok szerkesztése.

VI. FESTÉSZETI BONCZALAKTAN.

I. ÉS II. OSZTÁLY.

Hetenkint 1 óra.

Az emberi test külalakját meghatározó csontok, inak, izmok idomai, kölcsönös aránya és mozgása törvényeinek magyarázata és rajzolása, fali ábrák, boncztani készülékek és az élő természetből vett minták nyomán.

VII. MŰTÖRTÉNELEM.

II., III. ÉS IV. OSZTÁLY.

Hetenkint 3—4 óra előadás és 2 órában az országos képtárak és gyűjtemények látogatása a szaktanár vezetése és magyarázata mellett.

Összefoglaló képe a művészileg szép eszményének, a mint az a különböző népeknél, különböző korszakokban az építészet, festészet és szobrászat, valamint a magasabb műipar termékeiben nyilvánult.

A régi keleti népek, valamint Görögország és Róma, utóbb a középkor és a renaissance műtörténelme.

VIII. NEVELÉS ÉS OKTATÁSTAN.

A) ÁLTALÁNOS NEVELÉSTAN

A III. OSZTÁLYÚ RAJZTANÁRJELÖLTEK SZÁMÁRA.

Heti 1—2 órában.

A nevelés fogalma és a neveléstan felosztása. A testi nevelés körében szem előtt tartandó szabályok, különös tekintettel az iskolai egészségtanra. *Az értelmi nevelés körében követendő főbb szabályok ismertetése, kapcsolatban a szemlélődő, képzetalkotó,*

gondolkozó, emlékező és képzelődő lelki tehetségeknek tüzetes leírásával, a logika tételeinek ismertetésével. A *kedély-neveléstan* föltételei, összeköttetésben a különféle érzelmek, hangulatok és indulatok leírásával, különös tekintettel a szépízlés fejlesztésére vonatkozó szabályokra.

Az *erkölcsi nevelés* körében érvényesítendő szabályok, az ösztönöknek, vágyaknak, hajlamoknak, szenvedélyeknek, a vérmérsékletnek és az egyéni jellemvonásoknak ismertetésével kapcsolatban. Az iskolai nevelés és fegyelemtartás tételei kellő tekintettel az egyes iskolák növendékeinek erkölcsi fejlettségére és a nemzeti nevelés követelményeire. Az iskolai nevelésre és fegyelemtartásra vonatkozó irodalomnak rövid áttekintése és a közoktatásügyi kormány által kiadott s ezen teendőkre vonatkozó rendeletek ismertetése.

B) ÁLTALÁNOS OKTATÁSTAN

A IV. OSZTÁLYÚ RAJZTANÁRJELÖLTEK SZÁMÁRA.

Heti 1—2 órában.

Az oktatástan fogalma és felosztása. Az oktatás körében szem előtt tartandó főelvek és az ezekből származó szabályok ismertetése.

Az *iskolai oktatás* célja tekintettel az egyes tanintézetek feladatára. A tananyag megállapítására vonatkozó általános oktatástani szabályok ismertetése, különös tekintettel az egyes iskolák számára készült *tantervek* azon részleteire, a melyek a rajzolás tanítására vonatkoznak. A *tanmenetek* megállapítására vonatkozó általános szabályok. A *tanalakoknak*, nevezetesen a közlő vagy előadó tanalaknak, az előmutató, a kikérdező, a kifejtő, az önoktató és az emlékeltető tanalaknak ismertetése és az ezekre vonatkozó oktatástani tételek. Az egyes tanítási órák helyes felhasználására vonatkozó oktatástani szabályok. Az oktatástanra vonatkozó irodalom ismertetése, különös tekintettel a rajztanítás

módszerének fejlődését feltüntető művekre. — A magyar közoktatásügy fejlődésének rövid története, kapcsolatban az általános neveléstörténet főrészeinek ismertetésével. — A kormány által kibocsátott módszertani utasítások ismertetése.

IX. RÉZKARCZ.

Rendkívüli tanfolyam oly festésznövendékek részére, kik magukat grafikai tanulmányaik mellett a sokszorosító művészet ezen ágában is gyakorolni óhajtják.

KIVONAT

AZ INTÉZET ALAPSZABÁLYAIBÓL ÉS KÜLÖN HATÁROZATAIBÓL.

(Az intézet céljait és feladatait lásd az 5. lapon.)

Az intézeti tanulók, külön céljaikhoz képest vagy a rajztanárképző, vagy a mintarajziskola növendékeiül iratnak be.

A rajztanárképzőnek teljes tanfolyama 4 évre terjed.

A művésznövendékek tanfolyama nincs az évek bizonyos számához kötve. A mennyiben valamely művésztanuló három éven túl akarná az intézetet látogatni, annak megengedése a tanári kar határozatától függ.

A középiskolai rajztanárjelöltekre nézve a befogadás föltétele a középiskolai érettségi bizonyítvány felmutatása.

A polgári iskolai rajztanítójelöltek fölvételére szükséges, hogy valamely középiskola vagy polgári iskola hat osztályát végezték legyen, vagy az elemi tanítói oklevelet előmutassák.

A művésznövendék fölvételére megkívántatik, hogy a teljes polgári iskolát vagy a középiskolának legalább hat osztályát végezte legyen.

Oly jelentkezők, a kik felöltő hivatást tanúsítanak, az igazgatóság véleményezése alapján, miniszteri engedéllyel fölvehetők akkor is, ha a közép- vagy polgári iskolának csupán négy osztályát, de jó sikerrel, végezték.

Mind a rajztanárjelöltek, mind a művésznövendékek fölvételének közös föltételei:

- a) a 16-ik korév betölte;
- b) ép látérzék;

c) némi gyakorlottság a szabadkézi rajzolásban, melynek kellő foka külön fölvételi vizsgálat útján igazolandó.

A fölvétel általában ideiglenes jellegű, s csak félévi látogatás és ezalatt kitüntetett szorgalom és tehetség alapján történik a végleges fölvétel.

A gyakorlati szakok tanfolyamaiban, míg a helyiség engedi, nők is vehetnek részt, ha a szabadkézi rajzolásból kivánt előkészültséget fölvételi vizsgálat útján igazolták. Az elméleti előképzettséget illetőleg a nőknél a felvétel feltétele: legalább 4 polgári osztály sikeres elvégzése, vagy ennek megfelelő egyenrangú képesítés.

Az új tanulók fölvétele minden tanév kezdetén, szeptember hó elején eszközöltetik. A tanév folyamában a fölvétel csak igen méltányolandó okok alapján és kivételesen engedélyeztetik.

A rajztanárjelöltek a képzőben végzendő tanfolyamok befejezése után képesítő vizsgálatra bocsáttatván, annak sikere szerint rajztanári vagy rajztanítói oklevelet nyernek.

Az ösztöndíjas rajztanárjelöltek a képesítő vizsgálatnak magukat alávetni kötelesek.

A rajztanárvizsgálatok rendjét és módját külön szabályzat állapítja meg.

Az intézeti növendékek művei két-két évenként közszemlére kiállítatnak az iskola helyiségeiben.

A tanév szeptember hó elején kezdődik s június hóban végződik. Június hava közepétől annak végeig a képesítő gyakorlati és zárt írás- és szóbeli vizsgálatok tartatnak.

Az intézet minden tanítványa minden tanév elején beiratási díjúl 2 forintot fizet az intézeti könyvtár gyarapítására.

A rendes növendékek egész évi tandíja 10 forint. A vendéglátogatók tandíja magasabb, s időről időre a viszonyokhoz képest állapíttatik meg.* A nők közül azok, kik rajztanítónői képesítésre

* Az 1886—87-ik tanévtől kezdve — további intézkedésig — a vendéglátogatók egész évi tandíja miniszteri rendelet után 40 forintban állapíttatik meg.

készülnek, évi 10 frt, — a művésznövendékek a mindenkori vendéglátogatói tandíjat fizetik.

Szűk körülményű, tehetséges és szorgalmas növendékek a tandíj fizetése alól fölmentethetnek.

A tandíjak az állampénztárba folynak.

Az intézet szegényebb sorsú tehetségesebb növendékei, különösen pedig a rajztanárjelöltek számára rendelt állami ösztöndíjak elnyerésére évenként nyilvános pályázat hirdettetik.

A pályázati föltételek rendszerint a következők:

1. Hitelesen igazolandó:

a) hogy a pályázó ép látérzékű s legalább 16 éves korát már betöltötte;

b) hogy készütség tekintetében az intézetbe fogadás fentebb jelzett általános föltételeinek megfelelni képes.

2. A rajztanárjelöltek közül előjoggal birnak az oly pályázók, kik már érettségi vizsgálatot tettek, vagy netalán magasabb körű tanulmányokat végeztek.

3. A készütség kellő foka eshetőleg külön vizsgálat utján igazolandó.

4. Az ösztöndíj (rendszerint 300 frt) csak egy évre adományoztatik; tovább élvezete a tanév folyamában s az évi vizsgálatok utján kitüntetett haladástól függ.

5. A kellően fölszerelt kérvények, rajzmunkálatok mellékletével, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez címezve, az évenként szabályszerűen kihirdetett határidőig a m. kir. rajztanárképző igazgatójához nyújtandók be. (Budapest, VI., Andrassy-út 71.)

A pályázat eredményét a tanártestület bírálja meg s ennek indokolt javaslata alapján a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter határoz.

Itt megjegyztetik, hogy az intézetbe belépő új növendék az első évben sem tandíjelengedésre, sem ösztöndíjra nem számíthat.

Az állami ösztöndíjas rajztanárjelölt, mielőtt az ösztöndíj számára folyóvá tétetnék, térítvényt ír alá, mely által az államsegély

kedvezményével kapcsolatos kötelezettségek hű teljesítése iránt fogadást tesz.

Az állami ösztöndíjas rajztanárjelöltek a képesítő vizsgálat kiállása s az oklevél kinyerése után nem tarthatnak már ennél fogva jogot valamely állami tanintézetnél leendő alkalmaztatásra; ha ellenben valamely nyilvános iskolához rajztanárokkul vagy rajztanítókkul a vallás- és közoktatásügyi miniszter részéről kineveztetnek, a kinevezést elfogadni s a rájuk bízott tanszéket a rendes illetmények élvezete mellett legalább három évig ellátni kötelesek, különben az ösztöndíjat visszafizetni tartoznak.

A szorgalom élesztése és a haladás kitüntetése végett minden tanév végével jutalomdíjak osztatnak ki a legjelesebb növendékek között.

Művésznövendékek, vagyis olyanok részére, kik csupán valamely művészeti ágban (festészetben, szobrászatban) óhajtják magukat kiképezni, szintén — évenként összesen 1500 frtra menő — ösztöndíjak adományoztatnak.

AZ INTÉZET TAN- ÉS SEGÉDSZEMÉLYZETE

AZ 1891—1892-IKI TANÉVBEN.

Igazgató :

KELETI GUSZTÁV, királyi tanácsos, a m. tud. akadémia és a Kisfaludy-társaság tagja, a Ferencz József-rend lovagja, Officier de l'instruction publique, a m. kir. iparművészeti iskola igazgatója, az orsz. közoktatási és az orsz. képzőművészeti tanács, valamint a szerzői jogi állandó szakértő bizottság tagja, a m. kir. rajztanár-vizsgáló bizottság elnöke, az orsz. képzőművészeti társulat alapító- és választmányi tagja, e. i. egyúttal igazgatója.

Tanárok :

1. LOTZ KÁROLY, akad. képiró, a gyakorló festészeti szakosztály tanára, a Ferencz József-rend és a III-ad oszt. vaskorona-rend lovagja, a bécsi cs. kir. művészeti akadémia tiszteleti tagja, az országos képzőművészeti tanács és a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság tagja.

2. SZÉKELY BERTALAN, akad. képiró, az alaki (figurális) rajz és festészet rendes tanára, valamint a fest. boncztan előadója, a Ferencz József-rend és a francia becsületrend lovagja, a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság tagja.

3. GREGUSS JÁNOS, akad. képiró, az alaki (figurális) rajz és festészet rendes tanára.*

* A tanév végén elhunyt jeles tanár az egész tanéven át hivatásának gyakorlásában betegsége által gátolva lévén, őt tanszakában ez évben is *Aggházy Gyula* akad. festész, a m. kir. iparművészeti iskola rendes tanára helyettesítette, felsőbb intézkedés alapján.

4. SCHULEK FRIGYES, akad. építész és építőmester, az építészeti rajz és stiltan rendes tanára, valamint a látszattannak előadója, a Ferencz József-rend lovagja, a hazai műemlékek országos bizottságának építésze, a magyar tudományos akadémia archæologiai bizottságának tagja, a bécsi «Bauhütte», a m. mérnök- és építészegylet, valamint a nemzeti torna egylet alapító tagja, a budapesti építő iparosok testületének, a m. régészeti és anthropologiai társulatnak, az orsz. képzőművészeti társulatnak tagja, több diszoklevél és egyéb kitüntetés tulajdonosa, a budavári főegyház vezérépítésze, a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság tagja.

5. EBNER LAJOS akad. képiró, a női művésznövendékek tanfolyamának rendes tanára.

6. NADLER RÓBERT, műépítész-festész az ékítményes és iparművészeti rajz rendes tanára.

7. Ifj. VÁRDAI SZILÁRD, okl. rajztanár, a m. kir. iparművészeti iskola rendes tanára, az ékítményes rajzolás r. k. tanára, a szemléleti látszattan (mint előkészítő tanf.) előadója, s e. i. sz. az intézeti könyv- és metszettár őre.*

8. STROBL ALAJOS, akad. szobrász, a kor. arany érdemkereszt tulajdonosa, a mintázás r. k. tanára, a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság póttagja, az orsz. képzőművészeti társulat választmányi tagja.

Kültanárok :

9. Dr. PASTEINER GYULA, kir. m. tud. egyetemi ny. rendes tanár, a magyar iparművészeti társulat titkára. a «Művészi Ipar» című folyóirat szerkesztője, a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság tagja stb. Előadja a művészetek történetét.

10. PÓRSZÁSZ JÓZSEF, okl. mérnök és m. kir. főreáliskolai r. tanár, az orsz. közoktatási tanács bíráló tagja, a középtanodai tanáregylet és a m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság tagja; — mint az elemi és ábrázoló geometria és a geometriai módszertan előadója.

* A tanév végén az intézethez rendes tanárrá neveztetett ki.

11. PÉTERFY SÁNDOR, a budapesti áll. polg. tanítónőképezde r. tanára, az «Eötvös» segély-egylet elnöke, a m. kir. rajztanár-vizsgáló bizottság póttagja stb., mint a nevelés- és oktatástan előadója.

12. LORÁNYI ANTAL, akad. szobrász és okl. rajztanár, a m. kir. iparművészeti iskola rendes tanára, oktatja a rajztanárjelölteket a mintázásban.

13. KOVÁCH GÉZA, okl. rajztanár, a m. kir. iparművészeti iskola tanára, a nők számára szervezett geometriai tanfolyam előadó tanára.

Számvevő:

Csik-rákosi CSÁSZÁR DÉNES.

Szolgaszemélyzet:

1. HERSITZ KÁROLY, egyuttal házi gondnok.
2. HENLE FERENCZ.
3. FEJES JÓZSEF.
4. BEDECS ANTAL.
5. REINISS ANDRÁS, gépész-fűtő.
6. GYARMATI ANDRÁS.

AZ INTÉZET TANESZKÖZEI.

a) LAPMINTÁK.

1. Az egyes szakosztályok tanárai által készült ékítményes és stiltani, építészeti, távlati és boncztani fali táblák.

2. Építészeti műemlékek, iparművészeti tervrajzok, szoborművek és a régi és újabb mesterek jelesebb compositióinak rézmetszetű és fényképmásolatai (nem másolás, hanem csupán tanulmányozás céljára).

b) DOMBORÚ MINTÁK.

1. Régi és újabbkori jeles szoborminták és fejminták, valamint egyes testrészek természet után készült főszoztvényei.

2. Régi és újabbkori jeles ékítmények és építészeti részletek főszoztvényei.

3. Az élő (fej- vagy alak-) minta. Élő férfiak és nők, kik előzetes alku szerint naponként több órán át, meghatározott díjazás fejében mintául állanak és ülnek a növendékek előtt. (Az intézetnek élő minták díjazására fordított évi költsége kétezer forint.)

c) VEGYES TANESZKÖZÖK ÉS KÉSZÜLÉKEK.

Ide tartoznak a távlati készülékek, geometriai testminták, boncz-tani praeparatumok s az iskolával szomszédos «műcsarnok»-ban elhelyezett országos iparművészeti muzeumból tanulmány céljaira időnkint kiszemelt és átengedett műtárgyak stb.

d) A KÖNYVTÁR

tartalmazza: 1. a kül- és belföldi jelesebb szakfolyóiratok főbb-jeit; 2. a képzőművészet és magasabb műipar, valamint a sokszorosító művészetek történelmére, fejlődésére, a műszaki eljárásokra, valamint a képzőművészet különböző ágainak segédtudományaira vonatkozó forrásműveket és kézikönyveket, mely szakművek köréből az intézet évi javadalmazásához és szükségletéhez képest folyvást gyarapíttatik. A könyvtárról készült s az 1890. deczember 31-iki állapotot feltüntető alapleltár adatai szerint a könyvtárban elegendő 3793 kötet és 30,479 db műlap őriztetik, összesen 52,897 frt 58 kr. értékben.

A könyvtár olvasótermét az intézet növendékei — e célra kijelölt órákban — ismereteik gyarapítása végett sűrűn látogatták.

Tanszerek s egyéb ingóságok a helyszini vagyonszemle alapján készült alapleltár szerint 1892. évi június hó 30-iki érvénnyel: 4229 db, összesen 37,052 frt 87 kr. értékben.

ÚJ SZABÁLYZAT A RAJZTANÍTÁSRA KÉPESÍTŐ VIZSGÁLATOKRÓL.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr ő nagyméltóságának kezdeményéből a rajztanárképzés és képesítés újabb rendezése ügyében működő szaktanácskozmány által a rajztanár- és rajztanítóképesítésre vonatkozólag elkészített szabálytervezet utóbb az orsz. közoktatási tanácsnak adatott ki véleményezés végett, honnan már végleges jóváhagyás alá terjesztetett.

Mint hogy a szabálytervezet alig fog lényeges változást szenvedni, annak teljes szövege — tekintettel arra, hogy a jóváhagyandó szabályzat minden valószínűség szerint már a legközelebbi képesítő vizsgálatoknál alkalmaztatni fog — tájékozásul közöltetik.

A szabálytervezet szövege a következő:

1. §. Nyilvános középiskolánál, tanítóképzőnél, felső nép- és polgári iskolánál, felsőbb leányiskolánál és ipariskolánál rajztanár vagy rajztanítóul (rajztanítónőül) rendszeresített minőségben csak szabályszerűen képesített egyének alkalmazhatók.

2. §. *A vizsgáló bizottság.* a) A rajztanításra képesítő vizsgálatok külön országos bizottság előtt tartatnak meg.

b) Ezen bizottság áll: az elnökből, az alelnökből, a tudományegyetem, a kir. József-műegyetem, az orsz. magy. kir. rajztanárképző intézet, az állami polgári iskolai tanítóképző intézet, valamint a különböző iskolák és az érdekelt szakkörök megfelelő számú képviselőiből. A bizottság elnökét, alelnökét és tagjait

öt-öt évi időtartamra a vallás- és közoktatásügyi miniszter nevezi ki.

c) A vizsgáló bizottság a szükséghez képest csoportokban működik.

d) Az elnök, akadályoztatása esetén az alelnök, a bizottság mindennemű értekezletein és tanácskozásain és a vizsgálatokon elnököl; a bizottság ügykezelését vezeti. Szavazatok egyenlősége esetén az elnök szava dönt.

e) A vizsgáló bizottság hivatalos pecsétjén Magyarország koronás címere látható ezzel a köríráttal: «A m. kir. rajztanár-vizsgáló bizottság pecsétje 1878.»

3. §. *A képesítés nemei.* Rajztanításra képesítést lehet szerezni:

a) Középiskolák és középfokú ipariskolák számára, még pedig

α) szabadkézi rajz és rajzoló geometriából, vagy

β) ezen tantárgyaknak csak egyikéből.

b) Tanítóképzők, polgári iskolák és ipartanműhelyek számára.

c) Iparos tanoncziskolák számára. Végre

d) Rajztanítónői képesítést tanítóképző intézetek, polgári és felsőbb leányiskolák számára.

4. §. *Jelentkezés a vizsgálatra.* A képesítő vizsgálatra jelentkezésnek határideje rendszerint márczius hava 15-ike. A kihirdetés évenként a Budapesti Közlönyben, a Középiskolai Tanáregyesület Közlönyében és a Néptanítók Lapjában történik meg.

A rajztanításra képesítő vizsgálatához bocsátásért a szabályszerűen bélyegelt és fölszerelt folyamodványt a bizottság elnökénél kell benyújtani.

A folyamodványhoz melléklendők:

a) a jelentkező rövid életrajza, melyben különösen kiképeztesésének főirányát, menetét és az arra fordított időt kell jeleznie;

b) keresztlevele, illetőleg születési bizonyítványa, melylyel igazolja, hogy legalább 21-ik életévét betöltötte;

c) tanulmányi és az előirt általános műveltséget igazoló egyéb bizonyítványok;

d) hatósági orvos által kiállított bizonyítvány jelentkezőnek a rajztanításra testiileg alkalmas voltáról;

e) a geometriai, építészeti, szabadkézi, esetleg műipari rajz köréből való dolgozatai;

f) ha a jelentkező közszolgálatban áll, előjárósága, különben pedig közhatóság által kiállított erkölcsi bizonyítvány; végre

g) esetleg valamely tanintézetnél rajztanítói minőségben folytatott működésről szóló bizonyítványok.

A folyamodványban a jelentkezőnek ki kell jelentenie, hogy a képesítésnek a 3. §-ban felsorolt nemei melyikét kívánja megszerezni.

5. §. *Az előképzettség mértéke.* a) A középiskolai és középfokú ipariskolai rajztanításra képesítő vizsgálatához (3. §. a) az érettségi bizonyítvány és a rajztanárképző tanfolyamának elvégzése kívántatik.

b) A tanítóképzői, polgári iskolai és ipartanműhelyi rajztanítói vizsgálatához (3. §. b) az érettségi bizonyítvány vagy elemi iskolai tanítói oklevél és a rajztanárképző vagy polgári iskolai tanítóképző rajztanítói szakcsoportjának elvégzése kívántatik. E vizsgálatához felötlő tehetség, megfelelő általános műveltség és szakképzettség mellett, a vizsgáló bizottság meghallgatása után kivételesen külön miniszteri engedélylyel olyanok is bocsáthatók, kik érettségi vagy tanítói képesítő vizsgálatot nem tettek, de legalább hat közép- vagy polgári iskolai osztályt végeztek.

c) Az iparos tanoncziskolai rajztanításra képesítő vizsgálatához (3. §. c) a m. kir. iparművészeti iskola, a középipariskola, vagy hasonló irányú szakiskola jó sikerű elvégzése, avagy elemi iskolai tanítói oklevél kívántatik.

Felötlő tehetség, megfelelő általános műveltség és szakképzettség mellett a vizsgáló bizottság meghallgatása után külön miniszteri engedélylyel ezen vizsgálatához olyanok is bocsáthatók, a kik a fentebb elősorolt iskolákat nem végezték.

d) Tanítóképzői, polgári és felsőbb leányiskolai rajztanítónői képesítő vizsgálatra a kellő rajzi szakképzettséggel és elemi népiskolai tanítónői oklevéllel bíró nőket lehet bocsátani.

Felöltő tehetség, megfelelő általános műveltség és szakképzettség mellett a vizsgáló bizottság meghallgatása után külön miniszteri engedélylyel ezen vizsgálathoz kivételesen oly nők is bocsáthatók, kik legalább négy polgári vagy felsőbb leányiskolai osztályt végeztek.

6. §. *A vizsgálat helye és alakja.* A rajztanításra képesítő vizsgálatok az orsz. magyar kir. rajztanárképző intézetben (Budapest, Andrássy-út 71. sz. a.) évenként rendszerint június hó második felében tartatnak meg.

A képesítő vizsgálat két részből áll:

- a) zárthelyi és
- b) szóbeli vizsgálatból.

A zárthelyi vizsgálat alkalmával tankönyvek vagy jegyzetek használata meg van tiltva. A felügyeletet a vizsgáló bizottságnak e végre kiküldött tagjai gyakorolják.

Szóbeli vizsgálatra csak oly jelöltek bocsáthatók, kiknek zárthelyi dolgozatait a bizottság elfogadhatónak találta.

7. §. *A képesítő vizsgálatok tárgyai és az ezekből követelt mérték.*

I. KÖZÉPISKOLAI ÉS KÖZÉPFOKÚ IPARISKOLAI RAJZTANÁROK VIZSGÁLATA.

A)

Kik mind a szabadkézi rajzból, mind a rajzoló geometriából nyernek képesítést.

1. *Zárthelyi vizsgálat tárgyai:*

a) Alakrajzolás, egész élő alakról (akt); rendelkezésre álló idő 3 óra.

b) Ékítményes rajzolás: domború mintáról árnyékolással (az egésznek felvázolása és a feladat egy részének teljes kidolgozása); idő 10 óra.

c) Iparművészeti rajzolás és tervezés: színes ékítménynek vagy valamely iparművészeti tárgynak tervezése; idő 5 óra.

d) Építészeti (műszaki) rajzolás, az alaktanból szerzett készség kimutatására; idő 5 óra.

e) Ábrázoló geometria és perspectiva: valamely geometriai testcsoport vagy egyszerű műszaki tárgy derékszögű és perspectiv képének és megvilágítási viszonyainak ábrázolása különböző világítás feltétele mellett, rövid írásbeli magyarázattal; idő 6 óra.

f) Szemléleti perspectiva: geometriai testek csoportjának puszta szemlélet alapján szabad kézzel való ábrázolása árnyékolással; idő 2 óra.

g) Mintázás: féldomború ékítmény előállítás grafikai mintáról, egy részletnek teljes kidolgozásával; idő 5 óra.

h) Magyar nyelvi írásbeli dolgozat a műtörténelemből, nevelés-oktatástanból, vagy irodalomból vett valamely tárgyról; idő 5 óra.

2. Szóbeli vizsgálat tárgyai:

a) Elemi geometria. A planimetriából: a térelemek viszonylagos vonatkozásai; az egyenesvonalú idomok alkotó részei, projectivitása, transversalisai és területe; a kör és vonatkozásai a térelemekhez; kerülete és területe; kúpszeletek elemei; cikloisok, evolvensok és csigavonalok. A stereometriából: a térelemek viszonylagos vonatkozásai; a szögletes testek, henger, kúp és gömb származtatása, egybevágósága, szimmetriája és hasonlósága, felülete és köbtartalma. Szerkesztési feladatok.

b) Ábrázoló geometria. Ábrázolás egy és több képsíkon; a térelemek viszonylagos vonatkozásai; a síkidomok ábrázolása; a szögletes testek, henger, kúp és forgási testek ábrázolása; relatív vonatkozásaik a térelemekre és egymásra; megvilágítási viszonyok ábrázolása; a derékszögű és ferdeszögű axonometria elemei.

c) Perspectiva. Perspectiv képek szerkesztése az átmetszés módszere alapján. A térelemek centrális ábrázolása, viszonylagos vonatkozásai. Segédműveletek korlátolt képsíkon. Síkidomok centrális ábrázolása. Szögletes testek, henger, kúp és forgási testek, testcsoportozatok ábrázolása. Árnyékszerkesztés.

d) Anatómiai alaktan. Az emberi test külalakját meghatározó

csontok, inak, izmok idomai, kölcsönös aránya és mozgása törvényei.

e) Műtörténelem és stiltan. A régi keleti népek, Görögország és Róma, a középkor és renaissance műtörténelme.

f) Nevelés- és oktatástan kapcsolatban a psychologia és a logika elemeivel. Az általános elvek és szabályok ismerete és ezeknek alkalmazása a rajz és szépírás oktatása körében. A középiskola szervezete: rajzi és szépírási tanterve és ezen oktatás segédeszközei. A rajz- és szépírásoktatás irodalma, a jelesebb művek ismerete. A magyar közoktatásügy fejlődésének története, különös tekintettel a középiskolára.

g) Magyar nyelv és irodalom. Az újabbkori magyar irodalom áttekintése.

B)

Csupán szabadkézi rajz tanítására képesítő vizsgálat.

1. Zárthelyi vizsgálat tárgyai ugyanazok mint A) alatt.

2. Szóbeli vizsgálat tárgyai:

a) Elemi geometria: a planimetria és stereometria ismerete bebizonyító alapon, különös figyelemmel a szerkesztésre.

b) Anatómiai alaktan.

c) Műtörténelem és stiltan.

d) Nevelés- és oktatástan.

e) Magyar nyelv és irodalom.

Az utóbbi négy tantárgy az A) alatt követelt mértékben.

C)

Csupán rajzoló geometria tanítására képesítő vizsgálat.

1. Zárthelyi vizsgálat tárgyai:

a) Alakrajzolás: fej domború mintáról; idő 5 óra.

b) Ékítményes rajzolás: domború mintáról árnyékolással (az egésznek felvázolása és egy részlet teljes kidolgozása); idő 10 óra.

c) Iparművészeti rajzolás: valamely műipari tárgynak főbb méretekkel jelölt vázlata nyomán műhelyi részletrajz kivánt nagyságban; idő 5 óra.

d) Építészeti (műszaki) rajzolás, az alaktanból szerzett készség kimutatására; idő 5 óra.

e) Ábrázoló geometria és perspectiva: valamely geometriai testcsoportozat vagy egyszerű műszaki tárgy derékszögű és perspectiv képeinek és megvilágítási viszonyainak ábrázolása, különböző világítás feltétele mellett, rövid írásbeli magyarázattal; idő 6 óra.

f) Szemléleti perspectiva; geometriai testek csoportjának puszta szemlélet alapján szabad kézzel való ábrázolása árnyékolással; idő 2 óra.

g) Mintázás: féldomború ékítmény előállítása grafikai mintáról, egy részletnek teljes kidolgozásával; idő 5 óra.

h) Magyar nyelvi írásbeli dolgozat a műtörténelemből, nevelés-oktatástanból vagy irodalomból vett valamely tárgyról; idő 5 óra.

2. *Szóbeli vizsgálat tárgyai* ugyanazok mint A) alatt.

Megjegyzés. A B) és C) alatti képesítő vizsgálatot tett jelöltek, ha az A) alatti képesítést meg akarják szerezni, a tananyag-különbözetből kiegészítő vizsgálatot tartoznak tenni.

II. TANÍTÓKÉPZŐ INTÉZETI RAJZTANÁROK ÉS POLGÁRI ISKOLAI VALAMINT IPARTANMŰHELYI RAJZTANÍTÓK KÉPESÍTŐ VIZSGÁLATA.

1. *Zárthelyi vizsgálat tárgyai.*

a) Alakrajzolás; fej domború mintáról; idő 5 óra.

b) Ékítményes rajzolás: domború mintáról árnyékolással (az egésznek felvázolása és egy részlet teljes kidolgozása); idő 10 óra.

c) Iparművészeti rajzolás: valamely műipari tárgynak főbb mére-

tekkel jelölt vázlata nyomán, műhelyi részletrajz, kivánt nagyságban; idő 5 óra.

d) Építészeti (műszaki) rajzolás, az alaktanból szerzett készség kimutatására; idő 5 óra.

e) Ábrázoló geometria és perspectiva: valamely geometriai test vagy testcsoport derékszögű és perspectiv képének ábrázolása, rövid írásbeli magyarázattal.

A derékszögű ábrázolásnál az esetleg előforduló áthatások és az árnyék szerkesztése is kivántatik; a rajz tussal kihuzandó. Idő 6 óra.

f) Szemléleti perspectiva: geometriai testek csoportjának puszta szemlélet alapján szabadkézzel való ábrázolása árnyékolással; idő 2 óra.

g) Mintázás: féldomború ékítmény előállítására grafikai mintáról, egy részletnek teljes kidolgozásával; idő 5 óra.

h) Magyar nyelvi írásbeli dolgozat a műtörténelemből, nevelés-oktatástánból, vagy irodalomból vett valamely tárgyról; idő 5 óra.

i) Szépírás: próbaírás magyar és német folyó- és ronde-írással; idő 1 óra.

2. Szóbeli vizsgálat tárgyai:

a) Elemi geometria: a planimetria és stereometria ismerete bebizonyító alapon, különös figyelemmel a szerkesztésre.

b) Ábrázoló geometria: az egy és több képsíkon való derékszögű ábrázolás elvei, (pont, vonal, sík és síkidomok ábrázolása, egymáshoz való helyzetök, valódi nagyság és hajlás): a szögletes testek ábrázolása, síkmetszetei, áthatása, árnyékuk szerkesztése; ugyanezen feladatok megoldása a kúp, henger, gömb és forgási testeknél a gyakorlatban előforduló egyszerűbb helyzetekben.

c) Perspectiva: az átmetszés módszere; a centrális vetítés elvei (pont, vonal, sík ábrázolása; iránypontok, irányvonalak; síkbeli idomok ábrázolása); a rövidített distancz és az osztópontok elmélete; egyszerű tárgyak perspectiv ábrázolása; a perspectiv árnyék-szerkesztés elemei.

d) Műtörténelem és stiltan; a régi keleti népek, Görögország,

Róma, a középkor és a renaissance műtörténelmének alapvonala; az itten fellépő stíleket jellemző főbb vonások ismerete.

e) Nevelés és oktatásban, kapcsolatban a psychologia és logika elemeivel: az általános elvek és szabályok ismerete és ezeknek alkalmazása a rajz- és szépírás oktatása körében. A tanítóképezde és polgári iskola célja és szervezete; ezen intézetek rajz- és szépírási tantervei és ezen oktatás segédeszközei. A rajz- és szépírás-oktatás irodalma, a jelesebb művek ismerete. A magyar nép-oktatásügy fejlődése története, különös tekintettel a polgári iskolára és tanítóképezdére.

f) Magyar nyelv és irodalom. Az újabbkori magyar irodalom áttekintése.

Megjegyzés. Az A) alatti képesítő vizsgálatot tett jelöltek a II., III. és IV. alatti képesítéssel is bírnak. A II. alatti képesítő vizsgálatot tett jelöltek a III. és IV. alatti képesítéssel is bírnak, de ha az I. alatti képesítést meg akarják szerezni, a tananyagkülönbségből kiegészítő vizsgálatot tartoznak tenni.

III. IPAROS TANONCZISKOLAI RAJZTANÍTÓK KÉPESÍTŐ VIZSGÁLATA.

1. Zárthelyi vizsgálat tárgyai:

a) Ékítményes rajzolás féldomború mintáról árnyékolással; idő 10 óra.

b) Műhelyi rajzolás: valamely műipari tárgynak főbb méretekkel jelölt vázlata nyomán, műhelyi részletrajz kívánt nagyságban; idő 5 óra.

c) Építészeti rajzolás: egyszerű építészeti tárgy rajzolása tömör minta után árnyékszerkesztéssel; idő 10 óra.

d) Ábrázoló geometria és perspectiva: egyszerű geometriai testek derékszögű ábrázolása árnyékszerkesztéssel; ugyanezen testek perspectiv képeinek ábrázolása; idő 6 óra.

e) Szemléleti perspectiva: geometriai testek csoportjának

szemlélet alapján szabad kézzel való ábrázolása árnyékolással; idő 2 óra.

f) Magyar nyelvi írásbeli vizsgálat az oktatástanból vagy az irodalomból vett valamely tárgyról; idő 5 óra.

2. *Szóbeli vizsgálat tárgyai:*

a) Elemi geometria: A térmennyiségek; általában; a vonalak helyzetei a síkban; idomok keletkezése; egyenesvonalú síkidomok összevágósága, hasonlósága, szimmetriája. A kör, ellipszis, tojás-, kosár- és csigavonalak szerkesztése. Az egyenesvonalú síkidomok és a kör területének meghatározása. Testek ismertetése; ezek felülete és térfogatának kiszámítása.

b) Ábrázoló geometria: A vetítés fogalma; a pont, vonal és sík derékszögű ábrázolása és viszonylagos vonátkozásaik. Hasáb, henger, gúla, kúp, gömb és ezek összetételeinek ábrázolása, vetett és önárnyékok szerkesztése.

c) Perspektiva: Alapfogalmak; egyszerű geometriai testek és testcsoportok perspectiv képeinek szerkesztése hozzáférhető iránypontok és alaprajz segítségével.

d) Oktatástan kapcsolatban a pszichológia és logika elemeivel: Az alsófokú ipariskolai rajzoktatás célja, tanterve; taneszközök, vezérkönyvek ismerete. A rajzoktatás módszere.

e) Magyar nyelv és irodalom. Az újabbkori magyar irodalom áttekintése.

IV. TANÍTÓNŐKÉPZŐI, POLGÁRI ÉS FELSŐBB LEÁNYISKOLAI RAJZTANÍTÓNŐK KÉPESÍTŐ VIZSGÁLATA.

1. *Zárthelyi vizsgálat tárgyai:*

a) Alakrajzolás: fej domború mintáról; idő 5 óra.

b) Ékítményes rajzolás:

a) Ékítmény rajzolása domború mintáról árnyékolással; az egésznek felvázolása, a feladat egy részének teljes kidolgozása; idő 10 óra.

β) Színes síkékítmény tervezése, különös tekintettel a női kézimunkára; idő 5 óra.

c) Aquarell-festés: élő növényről vagy csendéleti mintáról; idő 5 óra.

d) Ábrázoló geometria és perspectiva: egyszerű geometriai testek derékszögű ábrázolása; árnyékszerkesztéssel; ugyanezek perspectiv képeinek ábrázolása; rövid írásbeli magyarázattal; idő 6 óra.

e) Szemléleti perspectiva: geometriai testek csoportjának puszta szemlélet alapján szabadkézzel való ábrázolása árnyékolással; idő 2 óra.

f) Magyar nyelvi írásbeli dolgozat a műtörténelemből, nevelés-oktatástánból vagy irodalomból vett valamely tárgyról; idő 3 óra.

g) Szépírás: próbaírás magyar, német és ronde-írással; idő 1 óra.

2. Szóbeli vizsgálat tárgyai:

a) Elemi geometria: a planimetria és stereometria ismerete bebizonyító alapon, különös tekintettel a szerkesztésre.

b) Műtörténelem és stiltan: a régi keleti népek, Görögország, Róma, a középkor és a renaissance műtörténelmének alapvonalai: az ezekben fellépő stíleket jellemző főbb vonások ismerete.

c) Nevelés- és oktatástán kapcsolatban a psychologia és logika elemeivel: az általános elvek és szabályok és ezeknek alkalmazása a rajz- és szépírás-oktatás körében. A polgári és felsőbb leányiskolák céljai és szervezete; ezen intézetek rajz- és szépírás-tantervei; ezen oktatás segédeszközei. A rajz- és szépírásoktatás irodalma; a jelesebb művek ismerete.

d) Magyar nyelv és irodalom. Az ujabbkori magyar irodalom áttekintése.

8. §. *Fölmentés a vizsgálat valamely tárgyából.* Oly jelöltek, kik önálló művészi vagy irodalmi dolgozatok, avagy előlegesen szerzett egyenlőértékű hazai képesítő oklevelekkel megfelelő képességet a vizsgálat valamely tárgyából hitelesen igazolják, a vizsgáló bizottság előtt ama tárgyakból teendő vizsgálat alól a vallás- és közoktatásügyi miniszter által fölmenthetők.

9. §. *Oklevél.* A vizsgálatot sikerrel letett jelölt, megfelelő okle-

velet kap, melyet az elnök és a vizsgáló bizottságnak legalább két tagja ír alá.

Ezen oklevélben felsorolandók a vizsgálat tárgyai azon fokozat (kitünő, dicséretes, jó, elégséges) jelzésével, melyet a jelölt az egyes tárgyakból kiérdemelt. Ezenkívül az oklevélben meg kell említeni, vajjon hallgatta-e a jelölt és minő eredménnyel a rajz-tanárképző tanfolyamán előadott számtant és módszertanát.

10. §. *A vizsgálat ismétlése.* A vizsgálat ki nem elégítő eredménye esetén a jelölt a vizsgáló bizottság határozatához képest egy, esetleg két év múlva a vizsgálatot kijavíthatja, illetőleg ismételheti.

A ki második ízben megkísérlett vizsgálaton sem képes ki-elégítő eredményt felmutatni, azt csak legalább egy évi újabb tanulmány után lehet ismét vizsgálatra bocsátani.

A vizsgálat sikertelensége esetén a jelölt bizonyítványt kap, melyben ama körülmény, vajjon az egész vizsgálat ismétlésére avagy csak javításra utasított-e, továbbá vajjon csak bizonyos időre avagy végkép vettetett-e vissza, megemlítendő.

11. §. *Vizsgálati díjak.* A vizsgálati díj összegét a vallás- és közoktatásügyi miniszter külön rendelettel állapítja meg. Ezt a díjat a jelölt vizsgálat megkezdése előtt az elnök nyugtájára fizeti le. A díj alól fölmentésnek nincsen helye.

Ismétlő vizsgálat alkalmával, ha ez legfeljebb három tárgyra terjed ki, a díjnak felét, máskülönben az egész díjat kell fizetni.

Kiegészítő vizsgálatért fél díj jár.

12. §. *Ügykezelés.* A vizsgálatokról az elnök rendes anya- és jegyzőkönyveket vezet, melyeket a vizsgáló bizottság jelen volt tagjai aláírnak, s melyeknek hiteles másolatát az elnök a vizsgálati időszak végeztével jelentésével együtt a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez terjeszti fel, eredetijét pedig az irattárban őrizi.

13. §. *Külföldi oklevelek.* Külföldön nyert rajztanári és rajztanítói oklevelek Magyarország területén csak akkor válnak érvényessé, ha a vallás- és közoktatásügyi miniszter azokat, a vizsgáló bizottság javaslata alapján honosítja. Ennek föltételei a vizsgáló bizottság javaslata alapján esetről-esetre állapíttatnak meg.

AZ INTÉZET RENDES NÖVENDÉKEINEK EGYÉVES ÖNKÉNTESI KEDVEZMÉNYE.

Az intézet azon növendékeire nézve, kik az intézetbe való belépésük előtt érettségi vizsgálaton át nem estek, életbe vágó jelentőséggel bír a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr ő Nagyméltóságának 1888. évi február hó 13-án 6051. sz. alatt kelt leirata, melylyel az igazgatóságnak — e tárgyban tett felterjesztése eredményeül — tudomására hozatik, hogy az orsz. m. kir. mintarajziskolának, és rajztanárképzőnek, valamint a m. kir. iparművészeti iskolának az egy évi önkéntességi kedvezmény tekintetében a főgymnasiumokkal és főreáliskolákkal való egyenjogúsítása a m. kir. honvédelmi miniszterium részéről a cs. és kir. közös hadügyminiszteriummal egyetértőleg elismertetett.

Miután a fenti egyenjogúsítás magyarázata körül könnyen félreértések merülhetnének föl, szükségesnek mutatkozik az intézeti növendékek szempontjából itt a következőket megjegyezni.

1. Az egyévi önkéntesség kedvezménye csakis az intézet *rendes növendékeit* illeti meg: minélfogva a vendéglátogatók arra igényt nem tarthatnak.

2. Azok, kik csak az intézet elhagyása után lépnek a hadköteles korba, amennyiben az előbbi pontban említett föltételnek megfelelnek, igazolni tartoznak, hogy az intézet teljes tanfolyamát szabályszerűen elvégezték.

3. Ha az intézet növendékét még a tanfolyam elvégzése előtt éri utól a hadkötelesség, ez esetben szükséges, hogy midőn az első

korosztályba lép, legalább az utolsó évfolyam, (a IV. osztály) tanulója legyen, mert ellenkező esetben, (ha például még csak a III. osztály tanulója volna a növendék, midőn először kell a sorozó bizottság elé állania) az egyévi önkéntesi kedvezményre igényt nem tarthat. Megjegyzendő, hogy azok is, kik az intézet legfelsőbb évfolyamába járnak, az első korosztályba való belépésük alkalmával, hitelesen igazolni tartoznak, hogy tanulmányaik befejezésével nem önhibájokból késtek el.

4. A 4. pontban említett növendékek, amennyiben minden feltételnek eleget tettek, egyévi önkéntesek gyanánt csakis feltételesen és a végleges határozatnak a tanulmányok befejezéseig való függőben tartása mellett, vétetnek fel. Miből következik, hogy azok, kik abban hagyják tanulmányaikat, avagy tanulmányaiknak kellő eredménnyel történt bevégezését a maga idejében nem képesek igazolni: *a három évi tényleges szolgálatra, illetőleg, ha a honvédséghez tartoznak, a honvédségi törvényszabta tényleges szolgálatra utólagosan behivatnak.*

5. A tanulmányok szabályszerű bevégezését a rajztanár- és rajztanító jelöltekre nézve a négy évi tanfolyam végén államvizsgálat útján szerzendő rajztanári, illetve rajztanítói képesítő oklevél, — a művésznövendékekre nézve pedig legalább három évi tanfolyamnak látogatását tanusító jó bizonyítvány igazolja, mely okmány az egyévi önkéntesek gyanánt feltételesen befogadott növendékek által közvetlenül a tanfolyam befejezése után, azok részéről, a kiknek pótvizsgát kell tenniök, legkésőbb a tanfolyam utolsó évének október 1. napjáig az illető csapattest parancsnokságához terjesztendő be.

6. Az intézet azon növendékeit, kik érettségi bizonyítvány alapján vétettek fel, a fenti intézkedések természetesen nem érintik.

AZ ÉV TÖRTÉNETÉBŐL.

Az év legszomorubb eseménye Greguss János, az alakrajzolás rendes tanárának halála, melyről, valamint a jeles szakférfiu érde-meiről, más helyen emlékezünk meg.

★

Az elhunyt tanár közel két év óta nem élhetett hivatásának betegsége miatt, mely folyton ágyba szegezve, vagy legalább a szoba börtönében tartotta. Tanszéke teendőinek ellátásáról tehát — ideiglenesen — már ekkor kellett gondoskodni. Erre Aggházy Gyula, akadémiai festész, a m. kir. iparművészeti iskolánál az alakrajzolás rendes tanára, hivatott fel Minister ur Ő Excellentiája által, s nevezett megbízatásának szép sikerrel felelt meg. Ez a körülmény szolgáltatott alapot azon további intézkedésre, hogy a tanszék teendőinek végzésével egyelőre ismét a nevezett tanár bízott meg, a 27077/892. sz. magas ministeri rendelettel biztosított tiszteletdíj élvezete mellett. Ez az intézkedés véglegesnek egyáltalában nem tekinthető, mert az alakrajzolás intézetünknel oly fontos tanszak, hogy annak vezetése mellékfoglalkozásképen egyik tanszéken sem lehetséges sokáig az oktatás érdekeinek kikerülhetlen sérelme nélkül.

Ez idő szerint azonban az üresedésbe jutott állásnak új rendes tanárral való betöltése fedezet hiánya miatt azért nem volt lehetséges, mivel az elhunyt tanár által élvezett rendes tanári javadalomra ifj. Váradi Szilárd az ékítményes rajzolás eddigi segédtanára (ugyane tárgynak a m. kir. iparművészeti iskolánál rendes tanára) neveztetett ki az általa képviselt tanszak rendes tanárául. Minister ur Ő Nagyméltóságának a fenti számú rendelettel tett ezen kegyes intézkedését az intézet tanári testülete annál melegebben üdvözli, mivel intézetünknel 15 év óta működő kitűnő szakember s a leg-

buzgóbb, leglelkesebb tanférfiak egyikének jól megérdemelt jutalmáról van szó, mely azonban nagy munkaképességét egyuttal kizárólag intézetünknek biztosítván, e körülményben az ő részéről az eddigieknél is szebb tansikereket helyez kilátásba.

★

Intézetünk női osztálya a mult évi értesítőnkben említett 9339/891. sz. magyar ministeri rendelet fogantatásával tényleg megnagyobbodva működött. Az idézett rendelettel megszüntetett női festészeti tanfolyam a mult év június hó végével bezáratott s ingóságai intézetünk tulajdonába jutottak. A folyó tanév elején pedig a női festészeti tanfolyam volt növendékei majdnem kivétel nélkül intézetünkbe iratkoztak be, minek következménye volt, hogy nő-növendékeink száma, mely eddig a huszat sem érte el, egyszerre 39-re emelkedett. A tanfolyam elhelyezése helyiségeink szűk volta mellett igen nehezen sikerült s az oktatásban az e körülményből eredt hátrány, fájdalom, az egész éven át folyton érezhető volt. A női művésznövendékek tanfolyamát Ebner Lajos tanár vezette, ki mint a női festészeti tanfolyam volt tanára, e tanév elején intézetünk tanári testületének tagja lett.

★

Az intézeti épület kibővítésének immár égetően aktuális ügyében e tanév folyamáról az a haladás jegyezhető fel, hogy Minister ur Ö Nagyméltósága rendelete folytán a szükséges toldaléokra nézve Várdai Szilárd tanár teljesen kidolgozott terveket készített, melyek ezidő szerint vannak felsőbb elbírálás alatt s ha nem jön közbe valami váratlan akadály, akkor az építkezés a jövő év tavaszán megkezdődhetik. Ennek az építkezésnek reménye teszi tűrhetővé helyzetünket s bátorít arra, hogy a helyiséghiány okozta bajokkal még egy tanéven át megküzdjünk ; mert hogy a baj az intézet teljes kiépítéseig megszűnni nem fog, már azért is bizonyos, mivel az iskola, s különösen annak női osztálya, folytonos fejlődésben van s mint egyetlen e nemű állami intézet, a mind sűrűbben jelentkező növendékeket csak a legvégső esetben lehet jogosítva visszautasítani.

★

Az intézet egészségi viszonyai kedvezőek voltak, fegyelmi tekintetben komolyabb kifogás nem merült fel. A növendékek társasköre ez idén is sikerrel s a tagok élénk részvétele mellett működött. A társaskör által a növendékek szünidei munkálataiból rendezett kiállítás sok nézőt vonzott az iskola termeibe s úgy a szakértők, mint a komoly sajtó elismerő méltánylatával találkozott.

AZ INTÉZET NÖVENDEKEINEK NÉVSORA

az 1891—92-iki tanévben.

I. OSZTÁLY.

Téli félév :

Balló Emil
Győrffy István
Halmágyi Antal
Jancsó Lajos
5 Liffa Aurél —
Myskovszky Ernő
Rosenberger Ödön
Szirotka Szilárd
Vass Béla
10 Watzke Rezső

Nyári félév :

Balló Emil
Halmágyi Antal
Horváth Károly
Jancsó Lajos
5 Myskovszky Ernő
Réti (Rosenberger) Ödön
Szirotka Szilárd —
Vass Béla
9 Watzke Rezső

II. OSZTÁLY.

Téli félév :

Bacsa András
Balló Aurél
Bizám Endre
Deák Miklós
5 Erdőssy Béla
Hermann Gyula
Hollós Béla
Kun Lajos
Mendlik Oszkár
10 Mérő István
Neubrunn Tóbiás
Pawlas Ede
Philipp István
Sidlovics Kálmán
15 Szántó Géza
Szittner Dezső
Tattay Ferencz
18 Uferbach Jenő

Nyári félév :

Bacsa András
Balló Aurél
Deák Miklós
Erdőssy Béla
5 Hermann Gyula
Hollós Béla
Kun Lajos
Mendlik Oszkár
Neubrunn Tóbiás
10 Pawlas Ede
Philipp István
Sidlovics Kálmán
Szántó Géza
Szittner Dezső
Tattay Ferencz
16 Uferbach Jenő

Téli félév :
 Auerbach Lipót
 Majoros Károly
 Mittelmann Jakab
 Pauer Vilmos
 5 Szulczberger Miksa
 6 Zvarinyi Lajos

III. OSZTÁLY.

Nyári félév :
 Auerbach Lipót
 Majoros Károly
 Mittelmann Jakab
 Pauer Vilmos
 5 Szulczberger Miksa
 6 Zvarinyi Lajos

Téli félév :
 Bécser János
 Bülch Károly
 Gabara Vincze
 Hazslinszky Kálmán
 5 Hoffmann János
 Edvi Illés Aladár
 Krisztiáni István
 Papp József
 Redlich József
 10 Zsitvay János

IV. OSZTÁLY.

Nyári félév :
 Bécser János
 Bülch Károly
 Gabara Vincze
 Hazslinszky Kálmán
 5 Hoffmann János
 Edvi Illés Aladár
 Krisztiáni István
 Papp József
 Redlich József
 10 Szakáts János
 Vetró Sándor
 12 Zsitvay János

GYAKORLÓ FESTÉSZETI OSZTÁLY.

Téli félév :
 Grünwald György Imre
 Kende István
 Korcsek János
 Krucsay Ferencz
 5 Krenner Viktor
 Lakos Alfréd
 Mihalik Dániel
 Neumann Ignác
 Papp Sándor ✓
 10 Reinhard Károly
 Richter Aurél
 Steiner András
 Szlányi Lajos
 14 Teöke Andor

Nyári félév :
 Bacsák György
 Gillemot Ödön
 Grünwald György Imre
 Kende István
 5 Klaber Gyula
 Korcsek János
 Krenner Viktor
 Krucsay Ferencz
 Lakos Alfréd
 10 Mihalik Dániel
 Papp Sándor ✓
 Posner Lajos
 Reinhard Károly
 Richter Aurél
 15 Szlányi Lajos

SZOBRÁSZATI OSZTÁLY.

Téli félév :

Holló Barnabás
 Ligeti Mór
 Markup Béla
 4 Strohofer Béla

Nyári félév :

Holló Barnabás
 Ligeti Mór
 3 Markup Béla

NŐI OSZTÁLY.

Téli félév :

Agorasztó Melanie
 Albachari Berta
 Bruck Hermina
 Bertalan Sarolta
 5 Balassa-Vaskovits Erzsé
 Bodor Ida
 Br. Braunecker Stina
 Br. Bothmer Gertrud
 Eleöd Judit
 10 Eleöd Karola
 Farkas Zefin
 Özv. Gerhard Alajosné
 Giffing Ida
 Gebauer Gizella
 15 Guttman Ella
 Hilberth Irén
 Hoffmann Ilona
 Horváth Erzsé
 Iszlay Margit
 20 Klammer Mariska
 Korompay Irma
 Kaill Adolfné
 Kircz Ráchel
 Kotsi Horváth Jolán
 25 Kasselik Emilia
 Komócsy Józsefné
 Krausz Ilka
 Löschinger Hedvig
 Lengyel Irma

Nyári félév ;

Agorasztó Melanie
 • Balassa Vaskovits Erzsé
 Bertalan Sarolta
 Bodor Ida
 5 Br. Bothmer Gertrud
 Br. Braunecker Stina
 Bruck Hermina
 Eleöd Judit
 Eleöd Karola
 10 Farkas Zefin
 Gebauer Gizella
 özv. Gerhard Alajosné
 Giffing Ida
 Guttman Ella
 15 Hilberth Irén
 Hoffmann Ilona
 Horváth Erzsé
 Iszlay Margit
 Kaill Adolfné
 20 Kasselik Emilia
 Kircz Ráchel
 Klammer Mariska
 Komócsy Józsefné
 Kotsi Horváth Jolán
 25 Krausz Ilka
 Lengyel Irma
 Löschinger Hedvig
 Madarász Adelina
 Mandl Stefánia

Téli félév :

- 30 Madarász Adelina
 Mandl Stefánia
 Popovics Milicza
 Schütz Julcsa
 Stark Teréz
 35 Svetschine Georgina
 Schamorzil Antonia
 Telkesy Valéria
 Vogel Ilona
 39 Volf Irma

Nyári félév :

- 30 Pázmándy Olga
 Pázmándy Vilma
 Popovics Milicza
 Schamorzil Antonia
 Schütz Julcsa
 35 Svetschine Georgina
 Telkesy Valéria
 Vogel Ilona
 Volf Irma
 39 Weber Ilka

VENDÉGLÁTOGATÓK.

Téli félév :

- Adlmann Gusztáv
 Albrich Mihály
 Bachmann Károly
 Bauer Mihály
 5 Bártfay József
 Bellony László
 Czóbel Gyula
 Dörre Tivadar
 Gillemot Ödön
 10 Harczy József
 Hauszer Tivadar
 Hecht Béla
 Horváth Károly
 Jindrich Hugó
 15 Klaber Gyula
 Kohányi Róbert
 Marsovszky Kálmán

- Muszély Gyula
 Br. Nyáry Albert
 20 Nagy Vilmos
 Posner Lajos
 Rettenbacher Ferencz
 Scherling Antal
 Spitzer Herman
 25 Stern Áron
 Schäffer Ármin
 Schiff Benő
 Schlumbrecht Gyula
 Tegye Lajos
 30 Thein Miksa
 Vaszary Gábor
 Weisz Emil
 Zsebők János

Nyári félév :

Adlmann Gusztáv	Kölber Dezső
Bauer Mihály	Márton Béla
Albrich Mihály	15 Muszély Gyula
Bachmann Károly	Nagy Vilmos
5 Bellony László	Rettenbacher Ferencz
Czóbel Gyula	Schäffer Ármin
Dörre Tivadar	Schwertner Zsigmond
Ellinger Emil	20 Stern Áron
Győrffy István	Szuk Endre
10 Harczy József	Thein Miksa
Hauszer Tivadar	Weisz Emil
Jindrich Hugó	24 Zsebők János

Összesen : a téli félévben 131, a nyári félévben 124 növendék.

STATISZTIKAI ADATOK.

Az intézet növendékei közül volt:

	1-ső félév:	2-ik félév:
Rajztanító és rajztanárjelölt --- --- ---	44	41
Műkedvelő és művésznövendék --- ---	45	41
Képesített rajztanító és rajztanár --- ---	3	3
Nő --- --- --- --- --- ---	39	39
Összesen --- ---	131	124

Korra nézve voltak:

	1-ső félév:	2-ik félév:
16 és 20 év között --- --- --- ---	42	40
20 éven felül --- --- --- ---	89	84
Összesen --- ---	131	124

Előkészültségi fokra nézve:

	1-ső félév:	2-ik félév:
Érettségi vizsgálaton átesett --- --- ---	30	30
Előzetesen felsőbb körű tanulmányokat végzett --- --- --- --- --- ---	7	6
Előzetesen középtanodát látogattak ---	41	42
Előzetesen tanítóképezdét végeztek ---	8	8
Előzetesen alsóbb fokú iskolába jártak ---	42	35
Magánoktatásban részesült --- --- ---	3	3
Összesen --- ---	131	124

Vallásra nézve:

	1-ső félév:	2-ik félév:
Római katolikus --- --- --- --- ---	59	58
Helvét hitvallású --- --- --- --- ---	13	13
Agostai hitvallású --- --- --- --- ---	18	17
Görög katolikus --- --- --- --- ---	2	2
Görög keleti hitvallású --- --- --- --- ---	2	2
Izraelita --- --- --- --- --- ---	36	31
Unitárius --- --- --- --- --- ---	1	1
Összesen --- ---	131	124

Anyanyelvre nézve:	1-ső félév:	2-ik félév:
Magyar	118	112
Német	8	8
Román	1	1
Tót	2	1
Szerb	1	1
Spanyol	1	1
Összesen	131	124

Állami rajztanár- és rajztanítójelölti ösztöndíjt élvezett	13
Kisebb államsegélyben részesült	7
Művészi ösztöndíjban részesült	9
Kiszolgáltatott ösztöndíjak és segélyek összege	7000 frt.

Ezenkívül a IV. osztály egy növendéke a nagyváradi gör. kath. püspökségtől 300 frt ösztöndíjat, egy növendék pedig a pesti izr. hitközségtől havi 10 frt segélyt élvezett.

Beiratási és tandíjban befolyt az 1891-92-iki tanév	
téli felében	1343 frt — kr.
nyári felében	1005 „ — „
Összesen	2348 frt — kr.

A tandíj alól fölmentetett:

a téli tanfélévben	39 növendék
a nyári tanfélévben	43 „

A mult tanévi zárünnepély alkalmával jutalomdíjt nyertek és pedig:

az alakrajzolásból és festésből	3 növendék ;
az ékítményes rajzolás- és szemléleti látszattanból	4 „
az ékítményes rajzolásból	5 „
a mintázásból	3 „
a mértani szakokból	1 „
a szemléleti látszattanból	1 „
az iparművészeti rajz- és tervezésből	4 „
a festészeti gyakorló osztályból	1 „
a műtörténelemből	4 „
a látszattanból	2 „
A kiadott jutalomdíjak összege	300 frt.

Rajztanári és rajztanítói képesítő vizsgálatra jelentkezett
 az 1891-92. tanév alatt 27 jelölt. Vizsgálatra bocsáttatott 25.

Ezek közül felső fokú képesítést nyert --- 8 növendék,
 névszerint :

Edvi Illés Aladár és Zsitvay János «jeles»
 Hausner Ignác «jó» — továbbá :
 Hazslinszky Kálmán,
 Kalmár Jenő,
 Papp József,
 Taksonyi József és
 Vetró Sándor «elégéses» általános osztályzattal.

Alsó fokú képesítést nyert --- --- --- 12 növendék,
 névszerint :

Dörre Tivadar és Volf Irma «jeles» ;
 Bülch Károly,
 Eleöd Judit,
 Eleöd Karola,
 Kircz Ráchel,
 Redlich József «jó» ; — továbbá :
 Kemenczky Árpád,
 Krisztiáni István,
 Schamorszil Antónia,
 Weber Ilona és
 Weixlgärtner Armin «elégéses» általános osztályzattal.

Egy évre visszautasított... --- --- --- --- 3 jelölt.
 Visszalépett --- --- --- --- --- 2 «

TUDNIVALÓK A JÖVŐ TANÉVRE.

A beiratkozás az 1892—93-iki tanévre f. évi szeptember hó 5., 6. és 7-ik napján d. e. 9—12 óráig az intézet igazgatósága által fog eszközölni.

A beiratási, valamint a félévi tandíj a beiratkozás alkalmával előzetesen lefizetendő. Ugyanekkor nyújtandók be a tandíjelengedés iránt, vagyontalansági és tanbizonyítványokkal fölszerelt kérvények is.

Ujjonnan belépő növendékek, valamint a vendéglátogatók az első félévi tandíj alól föl nem mentetnek.

A felvételi vizsgálatok (próbarajzok készítése) szeptember hó 9- és 10-én fognak megejtetni.

Budapest, 1892. június hóban.

Keleti Gusztáv

igazgató.

